

Тема 2.8

Як діти можуть захищати свої права

У цій темі ви зможете дізнатися про те, до кого звернутись і як діяти, якщо ваші права порушуються. Це дозволить вам навчитися захищати свої права та формувати таке шкільне середовище, де знають і поважають права дитини. Для вдалої участі у дискусіях важливо ознайомитись зі значенням таких понять: комітет з прав дитини ООН, уповноважений Президента України з прав дитини, способи захисту прав дитини.

Ключові здобутки
у вивченні теми

3D

Думаємо про те, хто і як захищає права дітей.

Дбаємо про права дитини.

Діємо, розв'язуючи проблемні ситуації.

У багатьох країнах світу (наприклад, у Великій Британії, США, Росії) для зниження злочинності серед неповнолітніх і кількості підлітків, які стали жертвами злочинів, вводили комендантську годину для дітей. Вона полягала в обмеженні перебування неповнолітніх (до 16 років) на вулиці без дорослих у вечірній та нічний час. Зазвичай це обмеження починалося від 22:00 години (23:00 у вихідні дні) — і до 6:00 години ранку. Україна теж має такий досвід.

Дискусія

- Якими, на вашу думку, є негативні та позитивні сторони цього рішення?
- Що б ви відчували, якби для підлітків запровадили комендантську годину на державному рівні?
- Як ви вважаєте, чи доцільно обмежувати деякі права дитини, щоб уникнути загрози її життю і здоров'ю?
- Як би ви вчинили на місці батьків?
- Чи є в наведеній ситуації порушення прав дитини? Аргументуйте свою думку.

Модуль 1

Хто відповідає за захист прав дитини

■ Будь-який прояв насильства щодо людини — в сім'ї, на вулиці, в навчальному закладі чи серед однолітків — це кримінальний злочин, за який передбачається суворе покарання.

Конвенція про права дитини є обов'язковою для виконання державами, що її ратифікували, і має механізм контролю. В Женеві працює **Комітет з прав дитини ООН** — група експертів (10 осіб), що розглядає доповіді урядів про виконання положень Конвенції. Заохочуються Комітетом і подання Альтернативних доповідей громадськими організаціями, в яких вони висвітлюють ситуацію щодо дотримання та забезпечення прав дитини державою.

Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини 27 лютого 1991 р., взявши на себе значні зобов'язання щодо забезпечення прав людини. В нашій країні основним законом, спрямованим на забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист і всебічний розвиток є Закон України «Про охорону дитинства». Крім того, права дитини виділені окремими статтями Сімейного, Цивільного, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, а також регулюються такими законами, як: «Про оздоровлення та відпочинок дітей», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» тощо. Різні державні інституції та міністерства покликані відповідати за дотримання прав дитини в Україні. Багато зусиль також докладають **громадські організації**, які працюють у сфері захисту прав дитини, щоб кожна дитина почувала себе повноцінним членом суспільства.

Дотримання прав дитини також є одним із пріоритетних напрямів роботи **Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини**.

З метою забезпечення належних умов для реалізації громадянських, економічних, соціальних та культурних прав дітей в Україні, з огляду на необхідність особливого піклування про дитину, на виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері прав дитини Президентом України запроваджено інституцію **Уповноваженого Президента України з прав дитини**.

Розглядаємо і обговорюємо

- Розгляньте таблицю та прочитайте матеріали Модуля 1.
- Які органи та установи захищають права дитини на національному та міжнародному рівнях?

Де можна захистити права дитини	
Організації та установи	
Національні	Міжнародні
Поліція Суд Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (омбудсмен) Уповноважений Президента України з прав дитини Міністерства, відомства, служби, установи Громадські організації, що працюють у сфері захисту прав дитини	Європейський суд з прав людини Управління Верховного комісара ООН з прав людини Комітет з прав дитини ООН Міжнародний дитячий надзвичайний Фонд ООН (ЮНІСЕФ) Міжнародні недержавні організації, що працюють у сфері захисту прав дитини

Модуль 2

Яким чином діти можуть захищати свої права у повсякденному житті

Ми знаємо, що робити і до кого звертатися, якщо раптом заболить зуб чи захворіємо на грип. А як бути, коли порушуються права дітей, підлітків? До кого звертатися, кому довіритися, кого запитати? Чи не кожна людина хоча б один раз замислювалася над цими питаннями. Діти не знають, до кого звертатися, і тому не можуть вчасно отримати потрібну консультацію чи допомогу, і, врешті, залишаються наодинці зі своїми проблемами. А даремно, адже існує ціла мережа організацій і служб, здатних кинути «рятівний круг» тим, хто його потребує.

Ви маєте право самостійно звернутися до суду, якщо вам виповнилося 14 років. Ваша думка повинна бути врахована в усіх питаннях, що стосуються вашого життя, а при прийнятті рішень мають враховуватися ваші інтереси.

Ви можете самостійно звернутись за допомогою з питань захисту своїх прав до державних організацій і служб, які розташовані у вашому населеному пункті.

Ви можете звернутися:

- /// до батьків або інших дорослих, яким ви довіряєте;
- /// на «дитячу» Національну гарячу лінію, де вам можуть надати фахову пораду, консультацію чи допомогу. Дзвінки є безкоштовними по всій території України;
- /// до психологів/психологинь, вчителів/вчительок та адміністрації у вашому навчальному закладі;
- /// до представників служб у справах дітей, якщо вам не виповнилося 18 років;
- /// до працівників/працівниць центрів соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді, які є у кожному районі, місті чи районі великого міста;
- /// до найближчого відділку поліції (або зателефонувати за номером 102);
- /// до суду (якщо вам виповнилось 14 років, ви можете зробити це самостійно, в іншому випадку — через законних представників);
- /// до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмена);
- /// до Уповноваженого Президента України з прав дитини;
- /// до освітнього Омбудсмена, який розпочинає свою діяльність в Україні від 1 січня 2019 року;
- /// до недержавних громадських організацій, що працюють у сфері захисту прав дитини.

Web-активність

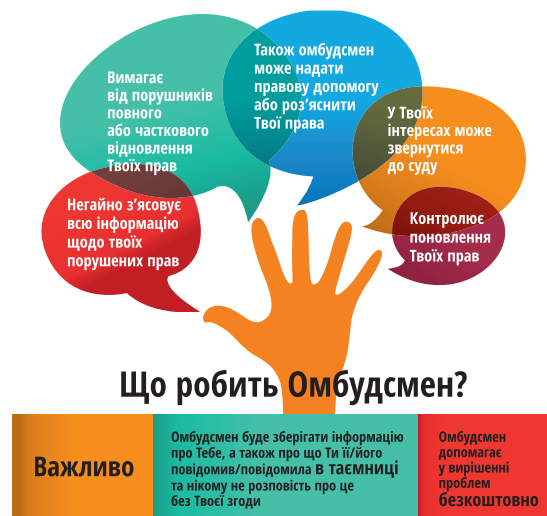
Більш детально про діяльність недержавних організацій та як отримати потрібну допомогу ви можете ознайомитися на таких сайтах:

- /// Коаліція НУО «Права дитини в Україні» — Коаліція з 11-ти організацій була створена для сприяння дотриманню прав дитини та

Розділ 2.8 Як діти можуть захищати свої права

■ **Омбудсмен** (від шведської *ombudsman* «представник») — посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян/громадянок у діяльності органів виконавчої влади і посадових осіб. На сучасному етапі посада омбудсмена існує у понад 100 країнах світу. В Україні посада Омбудсмена існує з 1998 року і називається «Уповноважений Верховної Ради України з прав людини».

- /// спостереженням за ефективною реалізацією Заключних спостережень та рекомендацій, наданих Комітетом ООН з прав дитини (https://www.childrights.in.ua/Koalcja_NUO_Prava_ditini_v_Ukran).
- /// Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України» (<https://wcu-network.org.ua>).
- /// Українська Гельсінська спілка з прав людини (<https://helsinki.org.ua>).
- /// Центр інформації про права людини (<https://humanrights.org.ua>).
- /// Save the Children Україна (<https://ukraine.savethechildren.net>).
- /// Громадська організація «Ла Страда Україна» (http://la-strada.org.ua/ucp_mod_content_show_napryamki-diyalnosti.html) та багато інших.

Уповноважений Верховної ради України з прав людини (омбудсмен)

- /// В Омбудсмена є свій **сайт** <http://www.ombudsman.gov.ua>
- /// В Омбудсмена є свій **e-mail** hotline@ombudsman.gov.ua
- /// В Омбудсмена є свій **skype** [Ukraine.ombudsman](https://www.skype.com/ua/ukraine/ombudsman)
- /// **Телефони** Омбудсмена (044) 253-75-89; 0-800-50-17-20
- /// Громадська приймальня: м. Київ, 01008, вул. Інститутська, 21/8 Пн.-Чт. 9:30–13:00, 14:00–17:30 Пт. 9:30–13:00, 14:00–16:00. Сб.-Нд. — вихідні Щовівторка особистий прийом Омбудсмена **Гаряча лінія: 0-800-50-17-20** усі дзвінки безкоштовні

Як звернутись до Уповноваженого Президента України з прав дитини?

порушення прав дитини на адресу:

Уповноваженому Президента України

з прав дитини

вул. Банкова, 11,

11220, м. Київ,

або відправити лист на адресу:

<https://www.facebook.com/up.z.prav.dytyny>

Зверніть увагу! Уповноважений не розглядає звернень, що надійшли без зазначення місця проживання, не підписані автором (авторами), а також такі, з яких неможливо встановити авторство (таке звернення визнається анонімним).

Модуль 3

Вчимося захищати свої права

Громадянська активність

- Об'єднайтеся у 6 груп.
- Проаналізуйте одну з поданих нижче ситуацій.
- Визначте, чи є в цій ситуації порушення прав дитини.
- *Запропонуйте алгоритм дій у конкретній ситуації. До кого варто звернутись за захистом прав дитини?*
- *Відвідайте сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за поданим зразком складіть звернення до Омбудсмена.*
- *Ви також можете звернутися зі скаргою до освітнього Омбудсмена, який розпочинає свою діяльність в Україні з 1 січня 2019 року.*

Ситуація 1	Ситуація 2
Мені 13 років. Моя країна веде війну з сусідньою державою. Капітан з нашої армії прийшов до нас додому і сказав, що якщо я вже великий та сильний, то му можу йти в армію й воювати за країну.	Мені 15 років і я мешкаю у великому місті. Багато моїх друзів вживають алкоголь. Я також спробував і тепер роблю це щодня. Інколи поліція проганяє нас з місць, де ми збираємося.
Ситуація 3	Ситуація 4
Коли мені виповнилося 12 років, я почав працювати на вугільній копанці по 12 годин на день. Тепер мені 14 років, і старший, що керує роботами на копанці, вимагає, щоб я працював ще більше.	Мої брати ходять до школи, а я єдина донька, і моїй родині потрібна допомога по господарству. Тому я не відвідую школу. Мені 8 років.
Ситуація 5	Ситуація 6
Оскільки моя родина мешкає далеко від медичного центру, мені ніколи не робили щеплення. Тепер, коли мені 12 років, я хвора на поліомієліт.	Мені 9 років, і моя родина незаможна. Ми живемо у 2-х маленьких кімнатах. В нашому селищі немає центрального водопостачання і каналізації. Ми носимо воду з криниці і користуємося громадською вбиральною, яка розміщена далеко від помешкання.

Застосуйте набуті знання та досвід

- Пригадайте ситуації в яких порушувалися або могли бути порушені ваші права.
- Напишіть есе на тему: «Що я можу зробити, щоб змінити ситуацію з порушенням прав дитини в моїй школі чи громаді».